

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ІНВЕСТИЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ”
(для спеціалістів, магістрів)**

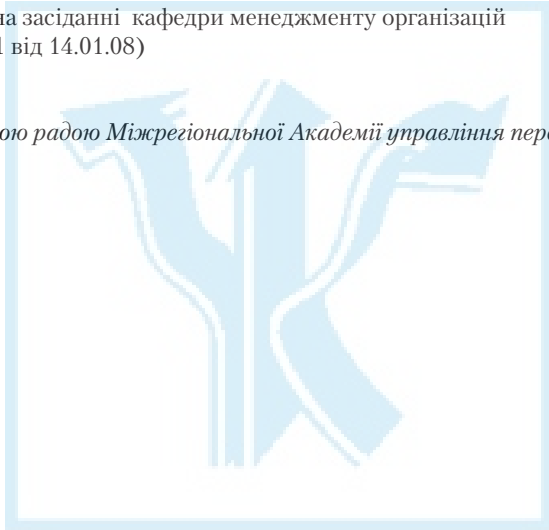
МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено доцентом кафедри менеджменту організацій *В. П. Костіним*

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту організацій
(протокол № 1 від 14.01.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Костін В. П. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Інвестиційний менеджмент” (для спеціалістів, магістрів). – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. – 50 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план, зміст самостійної роботи з дисципліни “Інвестиційний менеджмент”, питання для самоконтролю, критерії оцінювання знань студентів при підсумковому контролі, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів — важлива складова навчального процесу, сприяє активізації засвоєння студентом знань та їх реалізації, формує вміння навчатися і займатися науковою роботою, основний засіб опанування навчального процесу студентами у позалекційний час.

Мета самостійної роботи — сприяти глибшому засвоєнню студентами знань з дисципліни “Інвестиційний менеджмент” та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завданням самостійної роботи студентів є засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань та наукових робіт, а також виявлення прогалин у системі знань із предмета.

Зміст самостійної роботи студента з дисципліни “Інвестиційний менеджмент” визначається навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями викладача.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни “Інвестиційний менеджмент”: підручником, навчальними та методичними посібниками, методичними матеріалами для самостійної роботи, конспектом лекцій тощо.

Самостійна робота організовується з дотриманням низки вимог:

- обґрунтування необхідності щодо виконання завдань загалом і конкретного завдання зокрема;
- надання детальних методичних рекомендацій щодо виконання роботи;
- забезпечення можливості студентам виконувати творчі роботи, які відповідають умовно-професійному рівню засвоєння знань, не обмежуючи їх виконанням стандартних завдань;
- підтримання постійного взаємозв'язку між викладачем і студентами у процесі виконання самостійної роботи, що є чинником ефективності навчального середовища.

Перелік завдань для самостійної роботи, форми її організації та звітності, термін виконання та кількість отриманих балів за виконані завдання визначаються викладачем кафедри при розробці робочої

навчальної програми дисципліни (розділу “Самостійна робота студентів”).

При вивченні дисципліни “Інвестиційний менеджмент” студенти мають інформуватися викладачем щодо організації самостійної роботи, її форм та видів, термінів виконання, форм контролю та звітності, кількості балів за виконання завдань.

Організація і контроль процесу та змісту самостійної роботи і її результатів здійснюються викладачами кафедри.

Оцінки (бали), отримані студентами за виконання різних видів самостійної роботи, фіксуються викладачами і доводяться до відома студентів.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ІНВЕСТИЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Теоретичні та методичні основи інвестиційного менеджменту
1	Теоретичні основи інвестиційного менеджменту
2	Планування інвестиційної діяльності
3	Інформаційне та організаційне забезпечення інвестиційного менеджменту
4	Стимулювання інвестиційної діяльності підприємства
5	Система контролю інвестиційного менеджменту
	Змістовий модуль II. Інвестиційна стратегія підприємства
6	Сутність інвестиційної стратегії
7	Методологія проектування інвестиційної стратегії підприємства
8	Перспективи розвитку фінансового ринку інвестицій

1	2
	Змістовий модуль III. Управління реальними та фінансовими інвестиціями підприємства
9	Управління інвестиційним проектом
10	Ефективність інвестиційних проектів
11	Політика управління фінансовими інвестиціями
12	Оцінювання інвестиційних якостей фінансових інструментів інвестування
	Змістовий модуль IV. Управління формуванням інвестиційних ресурсів
13	Інвестиційні ресурси підприємства
14	Політика формування інвестиційних ресурсів підприємства
15	Іноземні інвестиції в Україні
Разом годин: 81	

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“ІНВЕСТИЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ”

Змістовий модуль I. Теоретичні та методичні основи інвестиційного менеджменту

Тема 1. Теоретичні основи інвестиційного менеджменту

Економічна сутність інвестицій. Основні характеристики інвестицій підприємства. Роль інвестицій у забезпеченні ефективності підприємств. Класифікація інвестицій за основними ознаками. Класифікація інвесторів за основними ознаками.

Сутність, мета й завдання інвестиційного менеджменту. Основні принципи управління інвестиційною діяльністю. Класифікація підприємств як об'єктів інвестиційного менеджменту.

Теми рефератів

1. Економічна сутність інвестицій.
2. Класифікація інвестицій за основними ознаками.
3. Класифікація інвесторів за основними ознаками.

4. Сутність, мета й завдання інвестиційного менеджменту.
5. Основні принципи управління інвестиційною діяльністю.

Контрольні питання і завдання

1. У чому полягає економічна сутність інвестицій?
2. Під впливом яких факторів перебуває попит на інвестиції?
3. Які існують класифікації інвестицій?
4. Схарактеризуйте сутність, мету й завдання інвестиційного менеджменту.
5. Назвіть основні поняття інвестиційної діяльності.
6. Які види майнових та інтелектуальних цінностей можна вкладати в об'єкти підприємницької діяльності?

Тести для самоконтролю

1. **За економічним змістом інвестиціями не є вкладання:**
 - а) в об'єкти соціального призначення;
 - б) у споживання;
 - в) у нематеріальні активи;
 - г) у фінансові інструменти.
2. **Однією з цілей інвестицій підприємства не є:**
 - а) ріст обсягів виробництва;
 - б) підвищення конкурентоспроможності продукції;
 - в) отримання інноваційної продукції;
 - г) отримання прибутку.
3. **Однією з цілей інвестицій підприємства є:**
 - а) ріст обсягів виробництва;
 - б) досягнення соціального ефекту;
 - в) підвищення конкурентоспроможності продукції;
 - г) отримання інноваційної продукції.
4. **Для промислових підприємств інвестиційна діяльність:**
 - а) має підпорядкований характер стосовно операційної діяльності підприємства;
 - б) незалежна від операційної діяльності підприємства;
 - в) визначає операційну діяльність підприємства;
 - г) домінує над операційною діяльністю підприємства.

5. “Лаз запізнення” в інвестиційній діяльності – це період часу між:

- а) початком виробництва нової продукції і початком отримання доходів;
- б) початком здійснення витрат і початком отримання прибутку;
- в) закінченням здійснення витрат і початком отримання прибутку;
- г) початком отримання прибутку і досягнення точки окупності інвестицій.

6. При послідовному протіканні процесів інвестування капіталу і отримання прибутку:

- а) прибуток починає формуватися до завершення інвестування коштів;
- б) прибуток починає формуватися через деякий час після завершення інвестування коштів;
- в) прибуток починає формуватися одразу після початку інвестування коштів;
- г) прибуток починає формуватися одразу після завершення інвестування коштів.

7. Початок формування прибутку через деякий час після завершення інвестування коштів притаманний для:

- а) послідовного протікання процесу інвестування капіталу і отримання прибутку;
- б) паралельного протікання процесу інвестування капіталу і отримання прибутку;
- в) інтервального протікання процесу інвестування капіталу і отримання прибутку;
- г) одночасного протікання процесу інвестування капіталу і отримання прибутку.

8. Чисті інвестиції підприємства – це:

- а) сума валових інвестицій за мінусом амортизаційних відрахувань та відсотків по кредитах;
- б) сума валових інвестицій та амортизаційних відрахувань;
- в) сума валових інвестицій за мінусом амортизаційних відрахувань;
- г) сума валових інвестицій, амортизаційних відрахувань та відсотків по кредитах.

9. Якщо чисті інвестиції підприємства мають негативне значення, це свідчить про те, що на підприємстві:

- а) забезпечується “звужене” відтворення активів;
- б) забезпечується “розширене” відтворення активів;
- в) забезпечується “просте” відтворення активів;
- г) відсутнє відтворення активів.

10. Якщо чисті інвестиції підприємства дорівнюють нулю, це свідчить про те, що на підприємстві:

- а) забезпечується “розширене” відтворення активів;
- б) забезпечується “звужене” відтворення активів;
- в) відсутнє відтворення активів;
- г) забезпечується “просте” відтворення активів.

11. Вкладання капіталу у відтворення основних засобів належить до:

- а) фінансових інвестицій;
- б) інвестицій у нематеріальні активи;
- в) інвестицій у цінні папери;
- г) реальних інвестицій.

12. Вкладання капіталу у цінні папери належить до:

- а) фінансових інвестицій;
- б) реальних інвестицій;
- в) інвестицій у нематеріальні активи;
- г) інвестицій у ліцензії на використання патентів.

13. Вкладання капіталу в наукові дослідження належить до:

- а) інвестицій у нематеріальні активи;
- б) реальних інвестицій;
- в) фінансових інвестицій;
- г) інвестицій у цінні папери.

14. Непрямі інвестиції – це:

- а) інвестування, яке опосередковане іншими особами;
- б) інвестування у фінансові інструменти;
- в) інвестування інновацій;
- г) інвестування у цілісні майнові комплекси.

15. Незалежні інвестиції – це інвестиції:

- а) здійснення яких не залежить від фінансового стану інвестора;
- б) здійснення яких не залежить від рівня їх ризику;
- в) здійснення яких не залежить від інших об'єктів інвестування в інвестиційному портфелі підприємства;
- г) здійснення яких не залежить від рівня їх ризику і ліквідності.

16. Якщо інвестиції можуть бути конвертованими у грошову форму на термін від 1 до 6 місяців, такі інвестиції є:

- а) високоліквідними;
- б) середньоліквідними;
- в) низьколіквідними;
- г) неліквідними.

17. Повторне використання капіталу в інвестиційних цілях – це:

- а) дезінвестиції;
- б) реальні інвестиції;
- в) непрямі інвестиції;
- г) реінвестиції.

18. Процес вилучення капіталу, який інвестований раніше з інвестиційного обігу, – це:

- а) дезінвестиції;
- б) реальні інвестиції;
- в) непрямі інвестиції;
- г) реінвестиції.

19. Основною метою діяльності стратегічного інвестора у випадку здійснення фінансового інвестування є:

- а) придбання блокуючого пакета акцій для забезпечення втручання в управління підприємством-емітентом;
- б) придбання незначного пакета акцій для забезпечення контролю за діяльністю підприємства-емітента;
- в) придбання контрольного пакета акцій для забезпечення реального управління підприємством-емітентом;
- г) придбання пакета акцій для забезпечення виключно інвестиційного прибутку.

20. Основною метою діяльності портфельного інвестора є:

- а) придбання пакета акцій для забезпечення виключно інвестиційного прибутку;
- б) придбання контрольного пакета акцій для забезпечення реального управління підприємством-емітентом;
- в) придбання блокуючого пакета акцій для забезпечення втручання в управління підприємством-емітентом;
- г) придбання незначного пакета акцій для забезпечення контролю за діяльністю підприємства-емітента.

21. Інвестор, не схильний до ризику:

- а) уникає ризикових інвестицій, не зважаючи на справедливую компенсацію ризику додатковим доходом;
- б) згоден приймати на себе інвестиційний ризик при справедливій компенсації ризику додатковим доходом;
- в) згоден приймати на себе інвестиційний ризик, навіть, якщо ризик недостатньо компенсований;
- г) вибирає об'єкти інвестування, які за рівнем доходності та ризику приблизно відповідають середньоринковим умовам.

22. Інвестор, нейтральний до ризику:

- а) уникає здійснення ризикових інвестицій, не зважаючи на справедливую компенсацію ризику додатковим доходом;
- б) згоден приймати на себе інвестиційний ризик при справедливій компенсації ризику додатковим доходом;
- в) згоден приймати на себе інвестиційний ризик, навіть якщо ризик недостатньо компенсований;
- г) вибирає об'єкти інвестування, які за рівнем доходності та ризику приблизно відповідають середньоринковим умовам.

23. Інвестор, схильний до ризику:

- а) уникає здійснення ризикових інвестицій, не зважаючи на справедливую компенсацію ризику додатковим доходом;
- б) згоден приймати на себе інвестиційний ризик при справедливій компенсації ризику додатковим доходом;
- в) згоден приймати на себе інвестиційний ризик, навіть якщо ризик недостатньо компенсований;
- г) вибирає об'єкти інвестування, які за рівнем доходності та ризику приблизно відповідають середньоринковим умовам.

24. Головна мета інвестиційного менеджменту полягає в:

- а) забезпеченні мінімізації ризиків здійснення інвестиційної діяльності та максимізації її доходності;
- б) забезпеченні максимізації добробуту власників підприємства;
- в) забезпеченні максимізації прибутку підприємства;
- г) забезпеченні максимізації конкурентоспроможності продукції підприємства.

25. Функцією інвестиційного менеджменту як керівної системи є:

- а) управління реальними інвестиціями;
- б) управління фінансовими інвестиціями;
- в) розробка інвестиційної стратегії;
- г) управління формуванням інвестиційних ресурсів.

Література [1; 16; 20; 23]

Тема 2. Планування інвестиційної діяльності

Процес планування інвестиційної діяльності. Види інвестиційного планування. Принципи та методи інвестиційного планування. Функції інвестиційного планування.

Теми рефератів

- 1. Процес планування інвестиційної діяльності.
- 2. Види інвестиційного планування.
- 3. Принципи та методи інвестиційного планування.
- 4. Функції інвестиційного планування.

Контрольні питання і завдання

- 1. Перелічіть завдання інвестиційного планування на підприємстві.
- 2. Схарактеризуйте сутність перспективного інвестиційного планування.
- 3. Схарактеризуйте сутність поточного інвестиційного планування.
- 4. Схарактеризуйте сутність оперативного інвестиційного планування.
- 5. Схарактеризуйте сутність методів перспективних інвестиційних планів.
- 6. Роз'ясніть сутність методів поточних інвестиційних планів.

Тести для самоконтролю

1. Інвестиційне планування розробляється у такій послідовності:

- а) оперативне, перспективне та поточне планування;
- б) поточне, оперативне та перспективне планування;
- в) перспективне, поточне та оперативне планування;
- г) оперативне, поточне та перспективне планування.

2. Перспективне планування здійснюється зазвичай на термін:

- а) п'ять років;
- б) три роки;
- в) один рік;
- г) півроку.

3. Поточне планування здійснюється за:

- а) декадами;
- б) місяцями;
- в) кварталами;
- г) роками.

4. Бюджет розробляється у межах:

- а) поточного планування;
- б) оперативного планування;
- в) перспективного планування;
- г) оперативного, поточного та перспективного планування.

Література [1; 2; 7; 13; 14; 19–21]

Тема 3. Інформаційне та організаційне забезпечення інвестиційного менеджменту

Інформаційна система інвестиційного менеджменту. Основні показники інвестиційної інформації. Система показників інформаційного забезпечення. Інформаційна служба підприємства. Нові можливості інформаційного забезпечення інвестиційного менеджменту в Інтернеті.

Організаційна система інвестиційного менеджменту. Організаційні структури управління інвестиційною діяльністю. Основні етапи формування організаційного забезпечення. Інжиніринг бізнесу.

Теми рефератів

1. Інформаційна система інвестиційного менеджменту.
2. Система показників інформаційного забезпечення.
3. Організаційна система інвестиційного менеджменту.

Контрольні питання і завдання

1. Хто є користувачем інформаційної системи інвестиційного менеджменту?
2. Перелічіть показники загальноекономічного розвитку держави.
3. Які є показники кон'юнктури інвестиційного ринку?
4. Назвіть показники, які характеризують діяльність контрагентів і конкурентів.

Тести для самоконтролю

1. *До зовнішніх користувачів інформаційної системи інвестиційного менеджменту належать:*
 - а) менеджери підприємства;
 - б) акціонери підприємства;
 - в) керівництво підприємства;
 - г) потенціальні інвестори підприємства.
2. *До внутрішніх користувачів інформаційної системи інвестиційного менеджменту належать:*
 - а) потенціальні інвестори підприємства;
 - б) кредитори підприємства;
 - в) акціонери підприємства;
 - г) податкові органи.
3. *Показниками, які характеризують кон'юнктуру ринку фондових інструментів, є:*
 - а) кредитні ставки комерційних банків;
 - б) офіціальний курс валют;
 - в) ціни на товари;
 - г) ціни основних видів цінних паперів, які обертаються на біржовому та позабіржовому ринках.
4. *Показниками, які характеризують кон'юнктуру ринку грошових інструментів, є:*
 - а) об'єми і ціни угод за видами товарів;

- б) ціни на основні види цінних паперів;
- в) кредитні ставки комерційних банків;
- г) ціни на товари.

5. Показниками, які характеризують кон'юнктуру товарів і послуг, є:

- а) об'єми і ціни угод за видами цінних паперів;
- б) кредитні ставки комерційних банків;
- в) ціни на товари;
- г) ціни на основні види цінних паперів.

Література [1; 11; 13; 14]

Тема 4. Стимулювання інвестиційної діяльності підприємства

Сутність економічної мотивації. Основні стимули до інвестиційної діяльності. Макроекономічні фактори стимулювання інвестиційної діяльності та їх характеристика.

Державне регулювання інвестиційної діяльності: темпи інфляції, зміна структури інвестицій, вартість кредитів, ринок цінних паперів, іноземні інвестиції, правове забезпечення інвестиційної діяльності та ін.

Теми рефератів

1. Основні стимули до інвестиційної діяльності.
2. Макроекономічні фактори стимулювання інвестиційної діяльності та їх характеристика.
3. Державне регулювання інвестиційної діяльності.

Контрольні питання і завдання

1. Модель мотивації накопичення власних інвестиційних ресурсів.
2. Модель мотивації використання накопиченого капіталу в інвестиційному процесі.
3. Модель мотивації альтернативного здійснення реальних та фінансових інвестицій.
4. Модель мотивації здійснення внутрішніх та зовнішніх інвестицій.
5. Які існують методи державного регулювання інвестиційної діяльності?
6. Схарактеризуйте важелі державного впливу на інвестиційне середовище.

Тести для самоконтролю

1. **Основу економічної мотивації інвестиційної поведінки підприємства визначає:**
 - а) рівень конкурентоспроможності продукції підприємства;
 - б) рівень накопичених коштів;
 - в) рівень чистого інвестиційного прибутку, який порівняний з нормою відсотку на кредитному ринку;
 - г) рівень страхового резерву ліквідності підприємства.

2. **Зі збільшенням відсоткової ставки на фінансовому ринку мотивація вкладення капіталу в реальні капітальні активи:**
 - а) зменшується;
 - б) збільшується;
 - в) залишається незмінною;
 - г) залежить від рівня відсоткової ставки на кредитному ринку.

3. **Для макроекономічного регулювання інвестиційною діяльністю у розпорядженні держави є важелі прямої дії, до яких належить:**
 - а) бюджетна політика держави;
 - б) грошово-кредитна політика держави;
 - в) податкове законодавство держави;
 - г) централізовані державні вкладення.

4. **До інструменту грошово-кредитного регулювання держави не належить:**
 - а) норми страхових резервів, які зобов'язані мати комерційні банки;
 - б) регулювання фондового ринку;
 - в) залікова ставка Національного банку;
 - г) операції з державними цінними паперами на відкритому ринку.

5. **Бюджетні важелі — це:**
 - а) встановлена державою система різних видів податків;
 - б) амортизаційна політика держави;
 - в) грошово-кредитна політика держави;
 - г) залікова ставка Національного банку.

Література [1; 5; 11; 20–22]

Тема 5. Система контролю інвестиційного менеджменту

Сутність інвестиційного контролю. Основні принципи побудови системи контролю інвестиційного менеджменту. Функції інвестиційного контролю. Види інвестиційного контролю та їх характеристика. Інформаційне забезпечення й автоматизація інвестиційного контролю.

Теми рефератів

1. Сутність інвестиційного контролю.
2. Основні принципи побудови системи контролю інвестиційного менеджменту.
3. Функції інвестиційного контролю.
4. Види інвестиційного контролю та їх характеристика.

Контрольні питання і завдання

1. Поясніть принцип концепції контролінгу “управління по відхиленням”.
2. Схарактеризуйте поняття інвестиційного контролінгу.
3. Перелічіть та поясніть функції інвестиційного контролінгу на підприємстві.
4. Перелічіть та поясніть принципи інвестиційного контролінгу на підприємстві.
5. Розкрийте зміст та послідовність етапів побудови системи інвестиційного контролінгу на підприємстві.

Тести для самоконтролю

- 1. Інвестиційний контролінг на підприємстві не включає:**
 - а) концентрацію контрольних дій на пріоритетних шляхах інвестиційної діяльності підприємства;
 - б) планування інвестиційної діяльності підприємства;
 - в) своєчасне виявлення відхилень фактичних результатів від планових;
 - г) прийняття оперативних рішень, які забезпечують усунення відхилень.
- 2. До функцій інвестиційного контролінгу належить:**
 - а) розробка оперативних управлінських рішень з нормалізації інвестиційної діяльності підприємства відповідно до передбачених цілей та показників;

- б) розробка інвестиційної стратегії підприємства;
- в) створення організаційних структур, які забезпечують прийняття та реалізацію управлінських рішень;
- г) формування ефективних інформаційних систем, які забезпечують обґрунтування альтернативних варіантів інвестиційних рішень.

Література [1; 5; 11; 14]

Змістовий модуль II. Інвестиційна стратегія підприємства

Тема 6. Сутність інвестиційної стратегії

Інвестиційна стратегія. Роль інвестиційної стратегії в розвитку підприємства. Взаємозв'язок інвестиційної стратегії з іншими стратегіями розвитку підприємства. Основні фактори, які впливають на розробку інвестиційної стратегії. Основні принципи розробки інвестиційної стратегії. Послідовність розробки інвестиційної стратегії та інформаційне забезпечення цього процесу.

Теми рефератів

1. Роль інвестиційної стратегії у розвитку підприємства.
2. Взаємозв'язок інвестиційної стратегії з іншими стратегіями розвитку підприємства.
3. Основні фактори, які впливають на розробку інвестиційної стратегії.
4. Основні принципи розробки інвестиційної стратегії.

Контрольні питання і завдання

1. Поясніть поняття “стратегічний інвестиційний аналіз”.
2. Поняття інвестиційного середовища.
3. Що входить до складу загального інвестиційного середовища?
4. Перелічіть умови, яким мають відповідати інвестиційні цілі.
5. Перелічіть види головних інвестиційних стратегій підприємства.

Тести для самоконтролю

1. Інвестиційною стратегією є:

- а) генеральний план дій для досягнення сформованих цілей у сфері інвестиційної діяльності підприємства;

- б) найбільш загальні підходи до організації та здійснення інвестиційної діяльності підприємства;
- в) вибір найефективніших шляхів досягнення поставлених завдань інвестиційної діяльності підприємства;
- г) сукупність цільових стратегій діяльності підприємства на ринку.

2. Стратегія інвестиційної підтримки прискореного зростання підприємства спрямована на:

- а) забезпечення високих темпів фінансової діяльності підприємства;
- б) збалансування обмеженого росту операційної діяльності та необхідного рівня фінансової безпеки підприємства;
- в) забезпечення високих темпів операційної діяльності підприємства;
- г) фінансову стабілізацію в процесі виходу з кризи.

3. Стратегія інвестиційного забезпечення стійкого зростання підприємства спрямована на:

- а) забезпечення високих темпів операційної діяльності підприємства;
- б) забезпечення високих темпів фінансової діяльності підприємства;
- в) фінансову стабілізацію у процесі виходу підприємства з кризи;
- г) збалансування обмеженого росту операційної діяльності та необхідного рівня фінансової безпеки підприємства.

4. Антикризова інвестиційна стратегія спрямована на:

- а) забезпечення високих темпів операційної діяльності підприємства;
- б) забезпечення високих темпів фінансової діяльності підприємства;
- в) фінансову стабілізацію у процесі виходу підприємства з кризи;
- г) збалансування обмеженого росту операційної діяльності та необхідного рівня фінансової безпеки підприємства.

Література [1; 5; 11; 19–21; 23]

Тема 7. *Методологія проектування інвестиційної стратегії підприємства*

Структурний аналіз цільової потреби підприємства в інвестиціях. Характеристика стратегічних інвестиційних цілей. Аналіз бізнес-потенціалу підприємства. Оцінювання умов бізнесу. Аналіз стратегічних позицій підприємства.

Зміст етапів формування стратегічної інвестиційної діяльності підприємств. Основні елементи оцінювання інвестиційної стратегії. Оцінювання вибраної інвестиційної стратегії.

Теми рефератів

1. Структурний аналіз цільової потреби підприємства в інвестиціях.
2. Характеристика стратегічних інвестиційних цілей.
3. Зміст етапів формування стратегічної інвестиційної діяльності підприємств.
4. Оцінювання вибраної інвестиційної стратегії.

Контрольні питання і завдання

1. Розкрийте зміст і послідовність етапів формування стратегічних цілей інвестиційної діяльності підприємства.
2. Розкрийте класифікацію стратегічних цілей інвестиційної діяльності підприємства.
3. Перелічіть параметри, за якими оцінюється інвестиційна стратегія.
4. Перелічіть особливості реалізації інвестиційної стратегії.

Тести для самоконтролю

1. ***Стратегічні цілі інвестиційної діяльності підприємства – це:***
 - а) вибір найбільш сприятливих та ефективних шляхів досягнення сформованих цілей інвестиційної діяльності підприємства;
 - б) подані у формалізованому вигляді бажані параметри інвестиційної позиції підприємства, що дають змогу спрямовувати цю діяльність у довгострокові перспективи і оцінювати її результати;
 - в) усі види грошових та інших активів, що залучені для здійснення вкладень в об'єкти реального та фінансового інвестування;

- г) орієнтири підприємства з реалізації проектів реальних та фінансових інвестицій.

2. Стратегічний інвестиційний аналіз здійснюється у наступній послідовності:

- а) аналіз зовнішнього інвестиційного середовища непрямого впливу, аналіз зовнішнього інвестиційного середовища безпосереднього впливу, аналіз внутрішнього інвестиційного середовища;
- б) аналіз внутрішнього інвестиційного середовища, аналіз зовнішнього інвестиційного середовища безпосереднього впливу, аналіз зовнішнього інвестиційного середовища непрямого впливу;
- в) аналіз внутрішнього інвестиційного середовища, аналіз зовнішнього інвестиційного середовища непрямого впливу, аналіз зовнішнього інвестиційного середовища безпосереднього впливу;
- г) аналіз зовнішнього інвестиційного середовища непрямого впливу, аналіз внутрішнього інвестиційного середовища, аналіз зовнішнього інвестиційного середовища безпосереднього впливу.

Література [2; 9; 11; 13; 19–21]

Тема 8. Перспективи розвитку фінансового ринку інвестицій

Економічні передумови становлення фінансового ринку інвестицій. Тенденції розвитку фінансового ринку в Україні. Розвиток інституціональної структури фінансового ринку: бірж, брокерських фірм, інвестиційних фондів, системи міжбіржових і міжброкерських зв'язків. Організаційно-економічні умови розвитку ринку цінних паперів в Україні.

Теми рефератів

1. Економічні передумови становлення фінансового ринку інвестицій.
2. Тенденції розвитку фінансового ринку в Україні.
3. Структури фінансового ринку.
4. Організаційно-економічні умови розвитку ринку цінних паперів в Україні.

Контрольні питання і завдання

1. Назвіть основні економічні умови відродження фінансового ринку інвестицій.
2. Що зараховують до державного внутрішнього боргу?
3. Яку роль відіграє внутрішній борг держави в розвитку грошового та фінансового ринків?
4. Перелічіть основні тенденції та умови прискореного розвитку фінансового ринку в Україні.
5. Які чинники визначають стабільність ринку банківських акцій?
6. Що входить до інституціональної структури банківських акцій?
7. Які організаційно-економічні умови забезпечують розвиток ринку цінних паперів в Україні?

Тести для самоконтролю

1. **Початковою формою фінансового ринку в Україні є:**
 - а) ринок позичкового капіталу;
 - б) ринок державних цінних паперів;
 - в) ринок корпоративних цінних паперів;
 - г) ринок муніципальних цінних паперів.
2. **Для стратегії поведінки на споживчому ринку України не є характерним:**
 - а) споживачі, які практично не мають заощаджень, поточні грошові доходи спрямовують переважно на придбання продовольства;
 - б) споживачі, які мають невеликі доходи, побоюючись зростання інфляції, спрямовують власні гроші у споживчі інвестиції та інвестиції у вільно конвертовану валюту;
 - в) споживачі, які мають великі доходи, спрямовують власні гроші на придбання нерухомості, автомобілі, у вільно конвертовану валюту тощо;
 - г) споживачі незалежно від рівня їхніх доходів прагнуть до придбання державних та корпоративних цінних паперів.
3. **Для залучення державних позик у межах одного року в більшості країн використовують:**
 - а) облігації внутрішньої державної позики;
 - б) казначейські векселі;

- в) акції;
- г) корпоративні цінні папери.

Література [5; 11; 12; 17; 20–22]

Змістовий модуль III. Управління реальними та фінансовими інвестиціями підприємства

Тема 9. Управління інвестиційним проектом

Інвестиційний проект. Класифікація типів інвестиційних проектів. Перспективний ринок інвестиційних проектів. Методи управління інвестиційними проектами. Функції управління інвестиційними проектами. Інвестиційний бізнес-план — основна складова інвестиційного проекту. Функції інвестиційного бізнес-плану. Процес інвестиційного бізнес-планування та його послідовність. Просування інвестиційного бізнес-плану та комплекс послуг, які підвищують ефективність реалізації інвестиційного бізнес-плану.

Теми рефератів

1. Інвестиційний проект.
2. Класифікація типів інвестиційних проектів.
3. Інвестиційний бізнес-план — основна складова інвестиційного проекту.
4. Функції інвестиційного бізнес-плану.
5. Процес інвестиційного бізнес-планування та його послідовність.

Контрольні питання і завдання

1. Схарактеризуйте поняття інвестиційного проекту.
2. Що входить до складу інвестиційного проекту?
3. Дайте характеристику сутності і порядку визначення фінансових потоків.
4. Схарактеризуйте основні документи управління реалізацією інвестиційного проекту.
5. Опішіть послідовність та етапи розробки бізнес-плану.
6. Перелічіть джерела інформації для складання бізнес-плану.
7. Опішіть методи визначення ефективності бізнес-плану.
8. Наведіть приклади послідовності та порядку аналізу ринку.
9. Схарактеризуйте порядок реалізації інвестиційного проекту.

Тести для самоконтролю

1. **Передінвестиційна фаза інвестиційного проекту закінчується:**
 - а) розробкою остаточного техніко-економічного обґрунтування;
 - б) розробкою бізнес-плану;
 - в) дослідженням інвестиційних можливостей;
 - г) прийняттям оціночного висновку.

2. **Остаточне техніко-економічне обґрунтування закінчується:**
 - а) складанням резюме;
 - б) розробкою концепції маркетингу;
 - в) розробкою графіку здійснення проекту;
 - г) економічною та фінансовою оцінкою проекту.

3. **Розробка бізнес-плану інвестиційного проекту є складовою:**
 - а) інвестиційної фази проекту;
 - б) попереднього техніко-економічного обґрунтування;
 - в) передінвестиційної фази проекту;
 - г) остаточного техніко-економічного обґрунтування.

4. **Бізнес-план – це:**
 - а) інструмент для виконання інвестиційного проекту;
 - б) документ, який призначений для ініціатора проекту, потенційних інвесторів та інших учасників проекту;
 - в) документ для команди проекту, яка є виконавцем робіт проекту;
 - г) виключно маркетинговий інструмент.

5. **Бізнес-план не може бути:**
 - а) документом, в якому описані основні аспекти майбутнього проекту, аналізуються проблеми, що виникають при виконанні проекту, а також визначаються способи розв'язання цих проблем;
 - б) результатом науково-дослідних робіт та маркетинговим інструментом;
 - в) детальним планом виконання проекту;

- г) концентрованим викладом остаточного техніко-економічного обґрунтування.

Література [1; 10; 14; 20; 21; 23; 24]

Тема 10. Ефективність інвестиційних проектів

Основні принципи оцінювання ефективності інвестиційних проектів. Початкові дані для визначення ефективності інвестиційного проекту. Основні показники ефективності проекту. Вплив ризику при оцінюванні інвестиційного проекту. Програмне забезпечення оцінювання ефективності інвестиційного проекту.

Теми рефератів

1. Основні принципи оцінювання ефективності інвестиційних проектів.
2. Основні показники ефективності проекту.
3. Вплив ризику при оцінюванні інвестиційного проекту.

Контрольні питання і завдання

1. Як визначається оцінка грошей за часом?
2. Якими чинниками визначається ефективність інвестицій?
3. Як розраховується чиста приведена вартість інвестиційного проекту?
4. Як визначається період окупності інвестиційного проекту?
5. Як визначається коефіцієнт співвідношення доходів і витрат?

Тести для самоконтролю

1. **До показника ефективності інвестиційного проекту не належить:**
 - а) індекс доходності;
 - б) індекс рентабельності;
 - в) внутрішня ставка доходності;
 - г) індекс інфляції.
2. **Показник ефективності інвестиційного проекту (чистий приведений дохід) — це:**
 - а) відношення середньорічного чистого прибутку і суми витрат на реалізацію проекту;

- б) різниця між приведеною до дійсної вартості сумою потоку коштів за період експлуатації інвестиційного проекту і сумою витрат на його реалізацію;
- в) відношення приведеної до дійсної вартості суми потоку коштів за період експлуатації інвестиційного проекту і суми витрат на його реалізацію;
- г) дисконтна ставка, при якій чистий приведений дохід у процесі дисконтування дорівнюватиме нулю.

3. Якщо показник інвестиційного проекту (чистий приведений дохід) більший ніж нуль, то проект має бути:

- а) прийнятий для реалізації;
- б) відкинений;
- в) остаточне рішення залежить від рівня індексу доходності;
- г) остаточне рішення залежить від рівня інфляції.

4. Показник ефективності інвестиційного проекту (індекс доходності) — це:

- а) відношення середньорічного чистого прибутку і суми витрат на реалізацію проекту;
- б) різниця між приведеною до дійсної вартості сумою потоку коштів за період експлуатації інвестиційного проекту і сумою витрат на його реалізацію;
- в) дисконтна ставка, при якій чистий приведений дохід у процесі дисконтування дорівнюватиме нулю;
- г) відношення приведеної до дійсної вартості суми потоку коштів за період експлуатації інвестиційного проекту і суми витрат на його реалізацію.

5. Показник ефективності інвестиційного проекту (індекс рентабельності) — це:

- а) різниця між приведеною до дійсної вартості сумою потоку коштів за період експлуатації інвестиційного проекту і сумою витрат на його реалізацію;
- б) відношення приведеної до дійсної вартості суми потоку коштів за період експлуатації інвестиційного проекту і суми витрат на його реалізацію;
- в) дисконтна ставка, при якій чистий приведений дохід у процесі дисконтування дорівнюватиме нулю;

- г) відношення середньорічного чистого прибутку і суми витрат на реалізацію проекту.

6. Показник ефективності інвестиційного проекту (внутрішня ставка доходності) – це:

- а) відношення середньорічного чистого прибутку і суми витрат на реалізацію проекту;
- б) різниця між приведеною до дійсної вартості сумою потоку коштів за період експлуатації інвестиційного проекту і сумою витрат на його реалізацію;
- в) дисконтна ставка, при якій чистий приведений дохід у процесі дисконтування дорівнюватиме нулю;
- г) відношення приведеної до дійсної вартості суми потоку коштів за період експлуатації інвестиційного проекту і суми витрат на його реалізацію.

7. Визначте, який з наведених показників ефективності інвестиційного проекту не враховує повністю всю суму чистого потоку коштів:

- а) чистий приведений дохід;
- б) індекс доходності;
- в) індекс рентабельності;
- г) період окупності.

8. Визначте, який з наведених показників ефективності інвестиційного проекту характеризує у сукупному потоці коштів суму інвестиційного прибутку:

- а) чистий приведений дохід;
- б) індекс доходності;
- в) період окупності;
- г) індекс рентабельності.

9. Основними показниками ефективності при відборі інвестиційних проектів є:

- а) чистий приведений дохід і внутрішня ставка доходності;
- б) індекс доходності та індекс рентабельності;
- в) чистий приведений дохід і період окупності;
- г) індекс рентабельності і період окупності.

Література [1; 3; 7; 8; 11; 14; 20; 21; 23; 24]

Тема 11. Політика управління фінансовими інвестиціями

Види фінансових інвестицій. Фондові ринки. Основні фондові ринки світу. Фінансові посередники. Інвестиційна політика. Формування портфеля цінних паперів. Оцінювання ефективності портфеля цінних паперів. Аналіз ринку цінних паперів. Процедура розміщення підприємствами своїх цінних паперів.

Теми рефератів

1. Види фінансових інвестицій.
2. Фондові ринки. Основні фондові ринки світу.
3. Фінансові посередники.
4. Формування портфеля цінних паперів.
5. Оцінювання ефективності портфеля цінних паперів.

Контрольні питання і завдання

1. Схарактеризуйте основні чинники виробництва ринкової економіки.
2. Як формується попит і пропозиція на капітал?
3. З чого складається ринок капіталу?
4. Схарактеризуйте основні властивості капіталу.
5. Дайте характеристику основним споживачам інвестиційного капіталу.
6. Перелічіть види інвестицій.
7. Що є основою інвестиційної діяльності?
8. Що таке кругообіг інвестицій?
9. Що таке фінансовий капітал? Схарактеризуйте його основні властивості.
10. Перелічіть функції фінансового ринку в сучасній ринковій економіці.

Тести для самоконтролю

1. **До ринку фінансових інструментів не входить:**
 - а) ринок довгострокових фінансових інструментів;
 - б) ринок короткострокових фінансових інструментів;
 - в) ринок об'єктів інноваційного інвестування;
 - г) ринок грошових інструментів інвестування.

2. Для здійснення фінансових інвестицій характерна така особливість:

- а) це незалежний вид господарської діяльності для підприємств реального сектора економіки;
- б) це головна форма реалізації стратегії економічного розвитку підприємств реального сектора економіки;
- в) фінансові інвестиції забезпечують зазвичай вищий рівень рентабельності порівняно з реальними інвестиціями;
- г) фінансові інвестиції забезпечують вищий рівень інфляційного захисту порівняно з реальними інвестиціями.

3. Фінансові інвестиції підприємства реального сектора здійснюють, коли:

- а) є потреба у придбанні цілісних майнових комплексів;
- б) є потреба у новому будівництві;
- в) є тимчасово вільні грошові активи;
- г) необхідне інноваційне інвестування у нематеріальні активи.

4. Формою здійснення фінансових інвестицій не є:

- а) вкладення капіталу в статутні фонди сумісних підприємств;
- б) вкладення капіталу у доходні види грошових інструментів;
- в) придбання цілісних майнових комплексів;
- г) інвестування у доходні види фондових інструментів.

5. Акція – це:

- а) цінний папір без установленого строку обігу, що засвідчує долю участь у статутному фонді акціонерного товариства, підтверджує членство в акціонерному товаристві та право на участь у управлінні ним, дає право власникові на отримання частини прибутку у вигляді дивіденду, а також на участь у розподілі майна при ліквідації акціонерного товариства;
- б) цінний папір, що засвідчує внесення її власником грошових коштів і підтверджує зобов'язання відшкодувати йому номінальну вартість папера в передбачений строк з виплатою фіксованого відсотка (якщо інше не передбачено умовами випуску);
- в) цінні папери на пред'явника, що розміщуються виключно на добровільних засадах серед населення, засвідчують внесення

- їх власниками грошових коштів до бюджету і дають право на отримання фінансового доходу;
- г) цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити після настання строку визначену суму грошей власникові цінного папера.

6. Облігація – це:

- а) цінний папір без установленого строку обігу, що засвідчує дольову участь у статутному фонді акціонерного товариства, підтверджує членство в акціонерному товаристві та право на участь в управлінні ним, дає право власникові на отримання частини прибутку у вигляді дивіденду, а також на участь у розподілі майна при ліквідації акціонерного товариства;
- б) цінні папери на пред'явника, що розміщуються виключно на добровільних засадах серед населення, засвідчують внесення їх власниками грошових коштів до бюджету і дають право на отримання фінансового доходу;
- в) цінний папір, що засвідчує внесення її власником грошових коштів і підтверджує зобов'язання відшкодувати йому номінальну вартість папера в передбачений строк з виплатою фіксованого відсотка (якщо інше не передбачено умовами випуску);
- г) цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити після настання строку визначену суму грошей власнику цінного папера.

7. Казначейське зобов'язання – це:

- а) цінний папір без установленого строку обігу, що засвідчує дольову участь у статутному фонді акціонерного товариства, підтверджує членство в акціонерному товаристві та право на участь в управлінні ним, дає право власникові на отримання частини прибутку у вигляді дивіденду, а також на участь у розподілі майна при ліквідації акціонерного товариства;
- б) цінний папір, що засвідчує внесення її власником грошових коштів і підтверджує зобов'язання відшкодувати йому номінальну вартість папера в передбачений строк з виплатою фіксованого відсотка (якщо інше не передбачено умовами випуску);

- в) цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити після настання строку визначену суму грошей власникові цінного папера;
- г) цінні папери на пред'явника, що розміщуються виключно на добровільних засадах серед населення, засвідчують внесення їх власниками грошових коштів до бюджету і дають право на отримання фінансового доходу.

8. Вексель — це:

- а) цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити після настання строку визначену суму грошей власникові цінного папера;
- б) цінний папір без установленого строку обігу, що засвідчує долю участь у статутному фондні акціонерного товариства, підтверджує членство в акціонерному товаристві та право на участь в управлінні ним, дає право власникові на отримання частини прибутку у вигляді дивіденду, а також на участь у розподілі майна при ліквідації акціонерного товариства;
- в) цінний папір, що засвідчує внесення її власником грошових коштів і підтверджує зобов'язання відшкодувати йому номінальну вартість папера в передбачений строк з виплатою фіксованого відсотка (якщо інше не передбачено умовами випуску);
- г) цінні папери на пред'явника, що розміщуються виключно на добровільних засадах серед населення, засвідчують внесення їх власниками грошових коштів до бюджету і дають право на отримання фінансового доходу.

9. Акція — це цінний папір, за яким акціонерне товариство:

- а) зобов'язане виплатити дивіденди та повернути гроші, які інвестовані в акціонерне товариство;
- б) несе зобов'язання повернути гроші, які інвестовані в акціонерне товариство, але не зобов'язане виплачувати дивіденди;
- в) не зобов'язується повернути гроші, які інвестовані у його діяльність, але дає право власникові на отримання частини прибутку у вигляді дивіденду;
- г) несе зобов'язання виплачувати дивіденди.

10. Облігація — це цінний папір, за яким акціонерне товариство:

- а) несе зобов'язання виплачувати власнику фіксований відсоток, але не зобов'язане повернути гроші, які інвестовані в діяльність акціонерного товариства;
- б) не зобов'язується виплачувати власнику фіксований відсоток, але зобов'язується повернути гроші, які інвестовані в діяльність акціонерного товариства;
- в) несе зобов'язання повернути гроші, які інвестовані в діяльність акціонерного товариства, а також виплачувати фіксований відсоток;
- г) несе зобов'язання виплачувати власникові дивіденди та повернути гроші, які інвестовані в діяльність акціонерного товариства.

11. Для інвестора, який припускає постійно тримати акції, ринкова вартість акції визначається:

- а) номінальною вартістю акції;
- б) номінальною вартістю та доходністю акції;
- в) очікуваною дивідендною доходністю та мінімальною прийнятою доходністю за акціями;
- г) очікуваною дивідендною доходністю.

12. Мінімально прийнята доходність за акціями визначається формулою $K_s = K_r + (K_d + K_r)b$, в якій:

- а) K_r — середня доходність ринку; K_d — безризикова доходність цінних паперів;
- б) K_r — безризикова доходність цінних паперів; K_d — номінальна доходність акцій;
- в) K_r — безризикова доходність цінних паперів; K_d — середня доходність ринку;
- г) K_r — стартова доходність акції; K_d — середня доходність ринку.

13. Безризиковими цінними паперами визнаються:

- а) корпоративні облігації;
- б) облігації з рейтингом AAA;
- в) облігації з рейтингом А;
- г) казначейські облігації.

14. Інвестиційний фінансовий портфель доходу формується, виходячи з принципу:

- а) максималізації темпів приросту капіталу в довгостроковій перспективі незалежно від рівня прибутку в поточному періоді;
- б) максималізації поточного доходу незалежно від рівня ризику;
- в) максималізації рівня прибутку в поточному періоді незалежно від темпів приросту капіталу в довгостроковій перспективі;
- г) середньоринкових рівнів ризику та доходності.

15. Інвестиційний фінансовий портфель росту формується, виходячи з принципу:

- а) максималізації рівня прибутку в поточному періоді незалежно від темпів приросту капіталу в довгостроковій перспективі;
- б) максималізації темпів приросту капіталу в довгостроковій перспективі незалежно від рівня прибутку в поточному періоді;
- в) максималізації поточного доходу незалежно від рівня ризику;
- г) середньоринкових рівнів ризику та доходності.

16. Агресивний інвестиційний фінансовий портфель формується, виходячи з принципу:

- а) максималізації рівня прибутку в поточному періоді незалежно від темпів приросту капіталу в довгостроковій перспективі;
- б) максималізації темпів приросту капіталу в довгостроковій перспективі незалежно від рівня прибутку в поточному періоді;
- в) максималізації поточного доходу незалежно від рівня ризику;
- г) середньоринкових рівнів ризику та доходності.

17. Помірний інвестиційний фінансовий портфель формується, виходячи з принципу:

- а) максималізації рівня прибутку в поточному періоді незалежно від темпів приросту капіталу в довгостроковій перспективі;
- б) максималізації темпів приросту капіталу в довгостроковій перспективі незалежно від рівня прибутку в поточному періоді;
- в) максималізації поточного доходу незалежно від рівня ризику;
- г) середньоринкових рівнів ризику та доходності.

18. Ринки фінансових активів:

- а) здійснюють операції з акціями, облігаціями, векселями та іншими фінансовими інструментами;

- б) це ринки короткострокових високоліквідних та низькоризикових дольових цінних паперів;
- в) це ринки середньострокової, довгострокової заборгованості та корпоративних акцій;
- г) це ринки боргових інструментів, які зв'язані з позиками на житлову та промислову нерухомість, а також на сільськогосподарські угіддя.

19. Грошові ринки:

- а) здійснюють операції з акціями, облігаціями, векселями та іншими фінансовими інструментами;
- б) це ринки короткострокових високоліквідних та низькоризикових дольових цінних паперів;
- в) це ринки середньострокової, довгострокової заборгованості та корпоративних акцій;
- г) це ринки боргових інструментів, які зв'язані з позиками на житлову та промислову нерухомість, а також на сільськогосподарські угіддя.

20. Фондові ринки:

- а) це ринки, на яких корпорації залучають новий капітал шляхом емісії нових цінних паперів;
- б) це ринки короткострокових високоліквідних та низькоризикових дольових цінних паперів;
- в) це ринки середньострокової, довгострокової заборгованості та корпоративних акцій;
- г) це ринки боргових інструментів, які зв'язані з позиками на житлову та промислову нерухомість, а також на сільськогосподарські угіддя.

21. Ринки іпотечних боргових паперів:

- а) здійснюють операції з акціями, облігаціями, векселями та іншими фінансовими інструментами;
- б) це ринки короткострокових високоліквідних та низькоризикових дольових цінних паперів;
- в) це ринки середньострокової, довгострокової заборгованості та корпоративних акцій;

- г) це ринки боргових інструментів, які зв'язані з позиками на житлову та промислову нерухомість, а також на сільськогосподарські угіддя.

22. Емітент залучає прямі інвестиції, коли:

- а) продає свої акції або облигації інвестиційному банку, який, у свою чергу, перепродає їх інвесторам;
- б) посередник отримує гроші від інвесторів в обмін на цінні папери посередника;
- в) продає свої акції або облигації безпосередньо юридичним та фізичним особам та не використовує будь-які фінансові структури;
- г) купівля-продаж акцій або облигацій здійснюється без використання послуг посередника — фондової біржі.

23. Емітент залучає опосередковані інвестиції андеррайтера, коли:

- а) продає свої акції або облигації безпосередньо юридичним та фізичним особам та не використовує будь-які фінансові структури;
- б) посередник отримує гроші від інвесторів в обмін на цінні папери посередника;
- в) продає свої акції або облигації інвестиційному банку, який, у свою чергу, перепродає їх інвесторам;
- г) купівля-продаж акцій або облигацій здійснюється з використанням послуг посередника — фондової біржі.

24. Емітент залучає опосередковані інвестиції через фінансових посередників, коли:

- а) посередник отримує гроші від інвесторів в обмін на цінні папери посередника;
- б) продає свої акції або облигації безпосередньо юридичним та фізичним особам та не використовує будь-які фінансові структури;
- в) продає свої акції або облигації інвестиційному банку, який, у свою чергу, перепродає їх інвесторам;
- г) купівля-продаж акцій або облигацій здійснюється з використанням послуг посередника — фондової біржі.

Література [1; 3; 8; 15; 16; 18; 20; 21; 23; 24]

Тема 12. Оцінювання інвестиційних якостей фінансових інструментів інвестування

Оцінювання безризикових цінних паперів. Номінальні та реальні відсоткові ставки. Дохідність до погашення. Коефіцієнти дисконтування. Нарахування складних відсотків. Оцінювання ризикових цінних паперів. Підходи до оцінювання цінних паперів. Прогнозування вартості цінних паперів. Спот-ставки та форвардні ставки.

Теми рефератів

1. Оцінювання безризикових цінних паперів.
2. Номінальні та реальні процентні ставки. Дохідність до погашення.
3. Коефіцієнти дисконтування. Нарахування складних відсотків.
4. Оцінювання ризикових цінних паперів. Підходи до оцінювання цінних паперів.

Контрольні питання і завдання

1. Перелічіть види безризикових цінних паперів.
2. Поясніть поняття “номінальна та реальна відсоткова ставка”.
3. Який зв'язок між поточною та майбутньою вартістю?
4. Поясніть порядок визначення ціни акції від рівня її ризику та ліквідності.
5. Поясніть причину залежності вартості облігації від середньої доходності ринку цінних паперів.

Тести для самоконтролю

1. Коефіцієнт компаундування — це:

- а) $1/(1+i)^n$;
- б) $1+ni$;
- в) $(1+i)^n$;
- г) $1+i^n$.

2. Коефіцієнт дисконтування — це:

- а) $1/(1+i)^n$;
- б) $(1+i)^n$;
- в) $1+ni$;
- г) $1+i^n$.

3. Інфляція — це:

- а) знецінення коштів у часі;
- б) реальна відсоткова ставка;
- в) номінальна відсоткова ставка;
- г) рівень ризику.

4. За формулою Фішера можна визначити:

- а) реальну відсоткову ставку;
- б) номінальну відсоткову ставку;
- в) темп інфляції;
- г) індекс інфляції.

5. Рівень інвестиційного ризику не визначається через:

- а) дисперсію очікуваного доходу;
- б) коефіцієнт варіації;
- в) індекс доходності інвестицій;
- г) бета-коефіцієнт.

6. Показник, за яким можна оцінити індивідуальний чи портфельний інвестиційний ризик щодо рівня ризику інвестиційного ринку, — це:

- а) бета-коефіцієнт;
- б) дисперсія очікуваного доходу;
- в) коефіцієнт варіації;
- г) коефіцієнт Шарпу.

7. Необхідний рівень доходності інвестиційних операцій з урахуванням фактора ризику визначається:

- а) вірогідністю виникнення інвестиційного ризику та розміром можливих втрат;
- б) дисперсією очікуваного доходу;
- в) дисперсією та середнім значенням очікуваного доходу;
- г) сумою безризикової норми доходності на інвестиційному ринку та премією за ризик.

8. Абсолютним показником рівня ліквідності інвестицій є:

- а) різниця між технічним терміном конверсії інвестицій з абсолютною ліквідністю у кошти та можливим терміном конверсії об'єкта інвестування у кошти;

- б) відношення між можливим терміном конверсії об'єкта інвестування у кошти та технічним терміном конверсії інвестицій з абсолютною ліквідністю у кошти;
- в) різниця між можливим терміном конверсії об'єкта інвестування у кошти та технічним терміном конверсії інвестицій з абсолютною ліквідністю у кошти;
- г) відношення між технічним терміном конверсії інвестицій з абсолютною ліквідністю у кошти та можливим терміном конверсії об'єкта інвестування у кошти.

9. Відносним показником рівня ліквідності інвестицій є:

- а) різниця між можливим терміном конверсії об'єкта інвестування у кошти та технічним терміном конверсії інвестицій з абсолютною ліквідністю у кошти;
- б) відношення між технічним терміном конверсії інвестицій з абсолютною ліквідністю у кошти та можливим терміном конверсії об'єкта інвестування у кошти;
- в) різниця між технічним терміном конверсії інвестицій з абсолютною ліквідністю у кошти та можливим терміном конверсії об'єкта інвестування у кошти;
- г) відношення між можливим терміном конверсії об'єкта інвестування у кошти та технічним терміном конверсії інвестицій з абсолютною ліквідністю у кошти.

10. Необхідний рівень доходності інвестиційних операцій з урахуванням фактора ліквідності визначається:

- а) як величина, пропорційна абсолютному показнику рівня ліквідності інвестицій;
- б) сумою середньорічної норми доходності з інвестиційних об'єктів з абсолютною ліквідністю та премії за ліквідність;
- в) як величина, обернено пропорційна абсолютному показнику рівня ліквідності інвестицій;
- г) як величина, пропорційна відносному показнику рівня ліквідності інвестицій.

Література [1; 3; 8; 9; 16; 18; 21; 24; 25]

Змістовий модуль IV. Управління формуванням інвестиційних ресурсів

Тема 13. Інвестиційні ресурси підприємства

Сутність інвестиційних ресурсів підприємства. Особливості формування інвестиційних ресурсів. Класифікація інвестиційних ресурсів підприємства. Основні принципи формування інвестиційних ресурсів підприємства. Ринок інвестиційних ресурсів та його структура. Послідовність вивчення інвестиційного ринку та інформаційне забезпечення цього процесу.

Теми рефератів

1. Сутність інвестиційних ресурсів підприємства.
2. Особливості формування інвестиційних ресурсів.
3. Класифікація інвестиційних ресурсів підприємства.
4. Основні принципи формування інвестиційних ресурсів підприємства.

Контрольні питання і завдання

1. Схарактеризуйте особливості процесу формування інвестиційних ресурсів підприємства.
2. Приведіть класифікацію інвестиційних ресурсів за титулом власності.
3. Приведіть класифікацію інвестиційних ресурсів за часовим періодом залучення.
4. Яка мета формування інвестиційних ресурсів підприємства?

Тести для самоконтролю

1. ***Інвестиційні ресурси у фінансовій формі — це:***
 - а) ресурси у грошовій формі;
 - б) капітальні товари (машини, обладнання, будівлі тощо);
 - в) акції, облігації та інші цінні папери;
 - г) права користування природними ресурсами, ліцензіями, ноу-хау тощо.

2. Визначте правильну послідовність основних етапів прогнозування інвестиційних ресурсів на підприємстві:

- а) визначення об'єму власних джерел підприємства, потім залучених джерел і позикових джерел;
- б) визначення об'єму позикових джерел підприємства, потім залучених джерел і власних джерел;
- в) визначення об'єму залучених джерел підприємства, потім позикових джерел і власних джерел;
- г) визначення об'єму залучених джерел підприємства, потім власних джерел і позикових джерел.

Література [1; 4; 9; 11; 24]

Тема 14. Політика формування інвестиційних ресурсів підприємства

Основні етапи розробки політики формування інвестиційних ресурсів. Методи розрахунку обсягу інвестиційних ресурсів. Характеристика основних схем фінансування інвестиційних проектів. Основні джерела формування інвестиційних ресурсів. Оцінювання вартості інвестиційних ресурсів. Методи оптимізації структури капіталу. Основні етапи оптимізації структури капіталу.

Теми рефератів

- 1. Основні етапи розробки політики формування інвестиційних ресурсів.
- 2. Методи розрахунку обсягу інвестиційних ресурсів.
- 3. Характеристика основних схем фінансування інвестиційних проектів.
- 4. Основні джерела формування інвестиційних ресурсів.
- 5. Оцінювання вартості інвестиційних ресурсів.
- 6. Методи оптимізації структури капіталу.

Контрольні питання і завдання

- 1. Роз'ясніть поняття “критична маса інвестицій”.
- 2. Роз'ясніть поняття “об'єм інвестиційних потреб підприємства”.
- 3. Перелічіть методи прогнозування інвестиційних ресурсів підприємства.
- 4. Перелічіть основні джерела формування інвестиційних ресурсів.

Тести для самоконтролю

1. **До внутрішніх джерел формування власних інвестиційних ресурсів належить:**
 - а) емісія облігацій;
 - б) емісія акцій;
 - в) фінансовий лізинг;
 - г) частка чистого прибутку.

2. **Другим за значенням внутрішнім джерелом формування власних інвестиційних ресурсів підприємства є:**
 - а) емісія облігацій;
 - б) емісія акцій;
 - в) амортизаційні відрахування;
 - г) частка чистого прибутку.

3. **До зовнішніх джерел формування власних інвестиційних ресурсів (залучених інвестиційних ресурсів) підприємства належить:**
 - а) емісія облігацій;
 - б) частка чистого прибутку;
 - в) фінансовий лізинг;
 - г) емісія акцій.

4. **До джерел формування запозичених підприємством інвестиційних ресурсів належить:**
 - а) емісія облігацій;
 - б) емісія акцій;
 - в) частка чистого прибутку;
 - г) амортизаційні відрахування.

5. **Для системи традиційного фінансування інвестиційного проекту характерно:**
 - а) придбання інвестором права на результати інвестиційного проекту;
 - б) отримання інвестором прибутку від реалізації інвестиційного проекту;
 - в) ініціатор інвестиційного проекту не повинен повертати інвестору відсотки та отримані суми;

- г) фінансову відповідальність перед кредиторами несе ініціатор інвестиційного проекту.
- 6. Для системи традиційного фінансування інвестиційного проекту не є характерним:**
- а) повне внутрішнє фінансування інвестиційного проекту;
 - б) емісія акцій;
 - в) проектне фінансування;
 - г) кредитне фінансування інвестиційного проекту.
- 7. Для системи проектного фінансування інвестиційного проекту є характерним:**
- а) повне внутрішнє фінансування інвестиційного проекту;
 - б) кредитне фінансування інвестиційного проекту;
 - в) фінансова відповідальність перед кредиторами з боку ініціатора інвестиційного проекту;
 - г) саме проект обслуговує боргові зобов'язання.
- 8. Для системи проектного фінансування не є характерним:**
- а) ініціатор не повинен повертати інвестору відсотки та отримані суми для реалізації інвестиційного проекту;
 - б) інвестор купує права (частку прав) на результати проекту;
 - в) повне внутрішнє фінансування інвестиційного проекту;
 - г) інвестор отримує прибуток від реалізації інвестиційного проекту.

Література [1; 2; 4; 9; 11; 15; 21]

Тема 15. Іноземні інвестиції в Україні

Переваги та недоліки залучення іноземних інвестицій. Інвестиційна політика в інших країнах. Методи залучення іноземного капіталу. Стратегія залучення іноземних інвестицій. Система стимулювання іноземних інвесторів. Система державного регулювання інвестиційних процесів. Основні напрями іноземного інвестування.

Теми рефератів

1. Переваги та недоліки залучення іноземних інвестицій.
2. Інвестиційна політика за кордоном.
3. Методи залучення іноземного капіталу.

4. Стратегія залучення іноземних інвестицій.
5. Система стимулювання іноземних інвесторів.
6. Система державного регулювання інвестиційних процесів.

Контрольні питання і завдання

1. Які сфери народного господарства України найперше потребують інвестицій?
2. Які форми інвестування найпоширеніші в розвинених країнах світу?
3. Що ви знаєте про досвід інвестування у слаборозвинених країнах?
4. Схарактеризуйте методи залучення іноземного капіталу.
5. Які механізми залучення іноземних інвестицій існують у світі?
6. Назвіть системи стимулювання іноземних інвесторів.

Тести для самоконтролю

- 1. До переваг залучення іноземного капіталу належить:**
 - а) трансферт частини прибутків за кордон;
 - б) підвищення конкуренції на ринку;
 - в) збільшення обсягів капітальних вкладень та зменшення строків їх нагромадження;
 - г) збільшення залежності країни від іноземного капіталу.
- 2. До недоліків залучення іноземного капіталу належить:**
 - а) упровадження сучасних технологій, ноу-хау;
 - б) зниження рівня імпортозалежності;
 - в) підвищення ступеня адаптації суб'єктів господарювання до умов конкурентного середовища;
 - г) витіснення з ринку внутрішніх виробників.
- 3. Для залучення іноземних інвестицій у розвинених країнах:**
 - а) скасовують податки на прибуток;
 - б) скасовують податки на додаткову вартість;
 - в) штучно збільшують рівень інфляції у країні;
 - г) використовують пільгове кредитування.

Література [3; 11; 15; 20–22]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Економічна сутність інвестицій.
2. Характеристика інвестицій підприємства.
3. Класифікація інвестицій за основними ознаками.
4. Класифікація інвесторів за основними ознаками.
5. Сутність, мета й завдання інвестиційного менеджменту.
6. Класифікація підприємств як суб'єктів інвестиційного менеджменту.
7. Функції інвестиційного менеджменту.
8. Види інвестиційного планування.
9. Методи інвестиційного планування.
10. Функції інвестиційного планування.
11. Інформаційна система інвестиційного менеджменту.
12. Основні користувачі інвестиційної інформації.
13. Система показників інформаційного забезпечення.
14. Організаційна система інвестиційного менеджменту.
15. Основні етапи формування організаційного забезпечення.
16. Організаційні структури управління інвестиційною діяльністю.
17. Інжиніринг і реінжиніринг бізнесу.
18. Сутність економічної мотивації.
19. Основні стимули до інвестиційної діяльності.
20. Державні фактори стимулювання інвестиційної діяльності.
21. Сутність інвестиційного контролю.
22. Функції інвестиційного контролю.
23. Види інвестиційного контролю та їх характеристика.
24. Інформаційне забезпечення інвестиційного контролю.
25. Інвестиційна стратегія підприємств.
26. Основні принципи розробки інвестиційної стратегії.
27. Послідовність розробки інвестиційної стратегії та інформаційне забезпечення цього процесу.
28. Структурний аналіз цільової потреби підприємства в інвестиційних ресурсах.
29. Характеристика стратегічних інвестиційних цілей.
30. Етапи формування інвестиційної стратегії.
31. Основні елементи оцінювання інвестиційної стратегії.
32. Економічні передумови становлення фінансового ринку інвестицій.
33. Тенденції розвитку фінансового ринку в Україні.

34. Розвиток інституціональної структури фінансового ринку.
35. Організаційно-економічні умови розвитку ринку цінних паперів в Україні.
36. Класифікація типів інвестиційних проектів.
37. Методи управління інвестиційними проектами.
38. Функції управління інвестиційними проектами.
39. Інвестиційний бізнес-план та його функції.
40. Послідовність розробки інвестиційного бізнес-плану та інформаційне забезпечення цього процесу.
41. Основні принципи оцінювання ефективності інвестиційних проектів.
42. Основні показники ефективності інвестиційних проектів.
43. Види фінансових інвестицій.
44. Фондові ринки та фінансові посередники.
45. Інвестиційна політика.
46. Формування портфеля цінних паперів.
47. Оцінка безризикових цінних паперів.
48. Оцінка ризикових цінних паперів.
49. Сутність інвестиційних ресурсів.
50. Класифікація інвестиційних ресурсів.
51. Основні принципи формування інвестиційних ресурсів підприємства.
52. Інвестиційний ринок та його структура.
53. Основні етапи розробки політики формування інвестиційних ресурсів.
54. Послідовність вивчення інвестиційного ринку.
55. Основні джерела формування інвестиційних ресурсів.
56. Переваги та недоліки залучення іноземних інвестицій.
57. Методи залучення іноземного капіталу.
58. Стратегія залучення іноземних інвестицій.
59. Система стимулювання іноземних інвесторів.
60. Система державного регулювання інвестиційних процесів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ПІДСУМКОВОМУ КОНТРОЛІ

Контроль знань з дисципліни “Інвестиційний менеджмент” складається з двох блоків планових заходів:

- 1) поточний контроль знань студентів;
- 2) підсумковий контроль знань студентів.

Порядок оцінювання знань студентів за результатами вивчення дисципліни

№ пор.	Форма оцінювання знань	Кількість балів	Результат
1	Оцінювання поточної роботи за семестр, у т. ч.:	від 0 до 40 балів, у т. ч.:	
1.1	Виконання обов'язкових завдань: 1) систематичність та активність роботи протягом семестру 2) виконання завдань для самостійного опрацювання	до 20 балів, з них: 1) до 10 балів 2) до 10 балів	
1.2	Проходження модульного контролю знань	до 20 балів	
2	Оцінювання письмової екзаменаційної роботи	від 0 до 60 балів	проходження підсумкового контролю знань з дисципліни і отримання підсумкової оцінки

Бали за результатами поточного контролю в сумі та за доданками, а також результатами оцінювання письмової екзаменаційної роботи виставляються числом, кратним "5".

Загальна підсумкова оцінка (в балах) складається із суми балів за результатами поточного контролю знань та за виконання завдань, що виносяться на іспит. На іспиті студент повинен набрати не менше як 30 балів.

Підсумковий контроль знань з дисципліни проводиться у формі письмового іспиту за екзаменаційними білетами, кожен з яких включає 3 питання.

Відповідь на кожне питання білета оцінюється окремо з диференціацією в 20, 10, 0 балів.

Відповідь на кожне з питань білета оцінюється в:

20 балів — якщо відповідь студента:

- містить повне, розгорнуте, правильне та змістовне викладення матеріалу;
- виявляє при цьому високі знання студентом усієї програми навчальної дисципліни, його вміння користуватися різноманітними

методами наукового аналізу суспільних і правових явищ, виявляти їх характерні риси та особливості;

- відображає чітко знання відповідних категорій, їх змісту, розуміння їх взаємозв'язку і взаємодії, правильне формулювання відповідних тлумачень;
- свідчить про знання назв і змісту передбачених програмою нормативно-правових актів (для найважливіших — потрібно знати рік їх прийняття);
- містить аналіз змістовного матеріалу, порівняння різних поглядів на цю проблему, самостійні висновки студента, формулювання та аргументацію його точки зору;
- містить, поряд із теоретичним матеріалом, фактичні дані (статистичні, результати судової практики та ін.), їх оцінку та порівняння; логічно і граматично правильно викладена;

10 балів — якщо відповідь студента має недоліки:

- є неповною, не містить усіх необхідних відомостей за змістом питання;
- є не зовсім правильною у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, назв, нормативно-правових актів, нечіткі характеристики відповідних явищ;
- не є аргументованою: не містить посилань на нормативно-правові акти (у разі необхідності), інші джерела, аналізу відповідних теорій, концепцій, наукових течій та ін.; недостатньо використано дані юридичної практики, інший фактичний і статистичний матеріал;
- свідчить про наявність прогалин у знаннях студента;
- викладена з порушенням логіки подання матеріалу, містить граматичні, стилістичні помилки та виправлення;

0 балів — якщо студент не відповів на поставлене запитання, або відповідь є неправильною, не розкриває сутності питання, або допущені грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність знань у студента або їх безсистемність та поверховість, невміння сформулювати думку та викласти її, незнання основних положень навчальної дисципліни.

Результат письмового іспиту складається із суми балів, отриманих за всі питання. В разі, коли відповіді студента оцінені менше

ніж у 30 балів, іспит вважається не складеним (отримує незадовільну оцінку, тобто 0 балів).

Загальне підсумкове оцінювання знань здійснюється з урахуванням результатів оцінювання поточної роботи в семестрі (в діапазоні від 0 до 40 балів) та результатів письмового іспиту (не менш як 30 і не більше ніж 60 балів) за 100-бальною системою з подальшим переведенням в традиційну систему за 4-бальною шкалою та шкалою ECTS для фіксації оцінки в нормативних документах.

Оцінка за бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
85–100	5 (відмінно)	A
80	4 (добре)	B
65–75		C
60	3 (задовільно)	D
50–55		
		E
30–45	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	PX
0–25	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним вивчення дисципліни	P

Для реєстрації оцінки за шкалою ECTS в екзаменаційних відомостях вводиться спеціальна графа “Оцінка за шкалою ECTS”.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Бланк И. А.* Инвестиционный менеджмент. — К.: Наука-Центр, 2001.
2. *Бухалков М. И.* Внутрифирменное планирование. — М.: ИНФРА-М, 2000.
3. *Гитман Л., Джонк М.* Основы инвестирования. — М.: Дело лтд, 1997.
4. *Грязнова А. Г., Федотова М. А.* Оценка бизнеса. — М.: ИНФРА-М, 1999.

5. *Ефремов В. С.* Стратегическое планирование в бизнес-системах. — М.: Финпресс, 2001.
6. *Калина А. В., Конева М. И., Яценко В. А.* Современный экономический анализ и прогнозирование (микро- и макроуровни): Учеб.-метод. пособие. — 3-изд., перераб. и доп. — К.: МАУП, 2003.
7. *Калина А. В., Корнеев В. В., Кошцев А. А.* Рынок ценных бумаг. — К.: МАУП, 1999.
8. *Ковалев В. В.* Управление финансами. — М.: ФБК-Пресс, 1998.
9. *Колтынюк Б. А.* Инвестиционные проекты. — СПб.: Изд-во Михайлова В. А., 2000.
10. *Мазур И. И., Шапиро В. Д.* Управление проектами. — М.: Высш. шк., 2001.
11. *Мартин Г.-П., Шуман Х.* Западная глобализация. — М.: Альпина, 2001.
12. *Попов В. М.* Бизнес-планирование. — М.: Финансы и статистика, 2000.
13. *Разу М. Л., Воропаев В. И.* Управление программами и проектами. — М.: ИНФРА-М, 2000.
14. *Савицкая Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия. — Минск: Новое знание, 2000.
15. *Федоренко В. Г.* Инвестознавство: Підручник. — 3-тє вид., допов. — К.: МАУП, 2004.

Додаткова

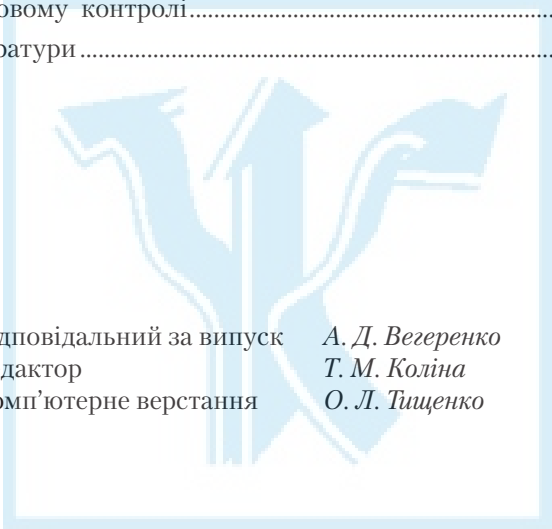
16. *Соколенко С. И.* Глобальные рынки XXI ст. — К.: Логос, 1999.
17. *Страховий та інвестиційний менеджмент: Підручник / В. Г. Федоренко, В. Б. Захожай, О. Г. Чувардинский та ін.; За ред. В. Г. Федоренка.* — К.: МАУП, 2002.
18. *Тьюлз Дж., Тьюлз Т., Бредли С.* Фондовый рынок. — М.: ИНФРА-М, 1999.
19. *Уткин З. А.* Стратегическое планирование. — М.: ТАНДЕМ, 1999.
20. *Федоренко В. Г.* Інвестиційний менеджмент. — К.: МАУП, 1999.
21. *Федоренко В. Г.* Інвестиційний менеджмент: Навч. посіб. — 2-ге вид., допов. — К.: МАУП, 2001.
22. *Федоренко В. Г.* Іноземне інвестування економіки України: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2004.

23. *Шарп У. Ф.* Інвестиції. — М.: ИНФРА-М, 1999.
24. *Щукін Б. М.* Аналіз інвестиційних проєктів: Конспект лекцій. — К.: МАУП, 2002.
25. *Щукін Б. М.* Інвестиційна діяльність. — К.: МАУП, 1998.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Інвестиційний менеджмент”	4
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Інвестиційний менеджмент”	5
Питання для самоконтролю.....	43
Критерії оцінювання знань студентів при підсумковому контролі.....	44
Список літератури.....	47

Відповідальний за випуск *А. Д. Везеренко*
Редактор *Т. М. Коліна*
Комп'ютерне верстання *О. Л. Тищенко*

Зам. № ВКЦ-3832

Підп. до друку 15.06.09. Формат 60×84/₁₆. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний.

Ум. друк. арк. 2,3. Обл.-вид. арк. 2,6. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008 р.*